

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Янковий О.Г.
“ ”
_2018 р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Економіка підприємства»**

за темою:

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ
КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «САВРАНСЬКИЙ
ЗАВОД ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ»)**

Виконавець

студент центру заочної форми навчання

Мігуш Олександра Дмитрівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Янковий Олександр Григорович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОБОРОТНІ КОШТИ ТА ЇХ ОРГАНІЗАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	6
1.1. Сутність і значення оборотних коштів в діяльності підприємства	6
1.2. Склад і структура оборотних коштів підприємства.....	12
1.3. Визначення потреби в капіталі для фінансування оборотних коштів.....	14
 РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ТОВ «САВРАНСЬКИЙ ЗАВОД ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ»	28
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	28
2.2. Аналіз складу, структури та динаміки оборотних коштів.....	31
2.3. Аналіз запасів товарно-матеріальних цінностей.....	33
2.4. Дослідження грошових коштів.	41
2.5. Аналіз складу та структури дебіторської заборгованості	44
 РОЗДІЛ 3. УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ НА ТОВ «САВРАНСЬКИЙ ЗАВОД ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ»	57
3.1. Основні шляхи поліпшення використання оборотних коштів на підприємстві.....	57
3.2. Заходи щодо прискорення оборотності оборотних засобів на ТОВ «Савранський завод продовольчих товарів»	66
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76

ВСТУП

В умовах становлення державою незалежності України, підвищення ролі підприємницьких структур як важливої складової фінансової системи держави особливо гостро постала проблема ефективного управління оборотними коштами. Специфіка утворення та використання оборотних коштів зумовлена організаційними та методологічними основами функціонування господарюючих суб'єктів. Важливість оборотних коштів у діяльності підприємств підсилюється й тим, що вони беруть участь у фінансовому забезпеченні господарської діяльності. Оборотні кошти підприємницьких структур перебувають у постійному русі, обслуговуючи всі стадії виробничого процесу.

Можливе неузгодження технологічного ланцюга оборотності оборотних коштів може спричинити не контрольованість зростання потреби в оборотних коштах, а за критичних випадків – і банкрутство. Дослідження періоду обігу коштів дало змогу зробити висновок щодо втрати істотної частини оборотних коштів підприємствами з 2009 по 2011 роки, коли стан економіки України залежав від такого негативного фактора, як галопуюча інфляція. Суть його полягає в тому, що більшість підприємств відвантажували продукцію з відстрочкою в оплаті та придбавали товарно-матеріальні запаси за попередньою оплатою. Така організація розрахунків призводила до збільшення періоду обігу коштів, а відповідно підприємство втрачало вдвічі. По-перше, через необхідність залучення зовнішніх фінансових ресурсів, а по-друге, через втрату купівельної спроможності грошей, знецінених інфляцією.

Організація стану економіки та використання обігового капіталу кожним окремим підприємством, а ефективність такого використання проявляється у швидкості оборотності оборотних коштів. Узгодженість процесу обігу коштів на кожній із трьох стадій процесу виробництва є основою підтримання стабільного стану підприємства.

Метою даної дипломної роботи є розкриття економічної сутності оборотних коштів, вивчення їх складу та структури, політики фінансування та методів визначення потреби в них, проведення аналізу складу, структури та динаміки оборотних коштів, розробка заходів щодо управління якістю оборотних коштів та ефективності їх використання.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних завдань:

- огляд літературних джерел щодо визначення категорії оборотні кошти;
- розгляд методів визначення потреби в оборотних коштах;
- проведення аналізу складу, структури та динаміки оборотних коштів підприємства та їх складових частин;
- визначення якості оборотного капіталу та основних шляхів поліпшення його використання.

Об'єктом дослідження є процес використання оборотних коштів на товаристві з обмеженою відповідальністю «Савранський завод продовольчих товарів». Метою діяльності товариства є задоволення потреб народного господарства та населення в продукції сільського господарства та товарах широкого вжитку. Основними напрямками діяльності товариства є вирощування, переробка, заготівля, транспортування і реалізація продукції сільського господарства та тваринництва.

Предметом виконаного дослідження виступають теоретичні та практичні аспекти визначення, аналізу та ефективності використання оборотних коштів підприємства. Методом дослідження виступає діалектичний метод дослідження явищ та процесів у їх взаємозв'язку і розвитку. Для вирішення поставлених завдань були використані: метод статистичного аналізу, горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний методи фінансового аналізу, графічні методи тощо.

Інформаційною базою для здійснення аналізу оборотних коштів підприємства стала звітність ТОВ «Савранський завод продовольчих товарів» за 2015-2017 роки його діяльності (балансові звіти підприємства на 01.01.16, 01.01.17, 01.01.18 – форма № 1, звіти про фінансові результати

підприємства за 2015-2017 роки – форма № 2), а також додаткові дані фінансової служби товариства, в тому числі, бухгалтерії, планово-економічного та фінансового відділу.

ВИСНОВКИ

Серед тієї низки проблем, які змушені розв'язувати сучасні українські підприємства, важливе місце посідає проблема ефективного управління оборотними коштами.

Основним завданням оборотних коштів є забезпечення безперервності процесу виробництва. Оборотним коштам належить особливе місце у структурі підприємства, бо переважно вони зумовлюють стійкий фінансовий стан, кредитоспроможність, інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання. На нашу думку, необхідною умовою для підвищення ефективності використання оборотних коштів є продумане економічне визначення потреби в них, тобто визначення такого їх оптимального розміру, який би при мінімальному запасі забезпечив безперервне виробництво. Слід зазначити, що останнім часом на підприємствах України нормуванню оборотних коштів не приділяють уваги, хоча зарубіжний досвід (Німеччина, Франція, Японія) переконує у необхідності його проведення.

Ці проблеми була розглянуто на прикладі ТОВ «Савранський завод продовольчих товарів». Основним напрямком діяльності товариства є вирощування, переробка, заготівля, транспортування і реалізація продукції сільського господарства та тваринництва.

Розглянувши основні показники фінансово-господарської діяльності товариства за 2015-2017 роки, можна зробити наступні висновки: у 2016 році порівняно з попереднім роком на підприємстві відбувається зменшення обсягів реалізованої продукції на 10,7% та собівартості продукції на 5,1%. Зменшується також фондівдача та рентабельність фондів відповідно на 10,6% та 41,5%, що свідчить про зниження ефективності виробництва. У зв'язку зі зростанням витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 5 коп. відбувається зниження валового прибутку на 41,6%. Відповідно до цього знижуються показники рентабельності продажу на 34,8%. У 2017 році всі основні показники діяльності підприємства поліпились порівняно з 2016 та 2015 роками: фондівдача збільшилася на 125%, продуктивність праці на

215,7%. Значно підвищилась ефективність основної діяльності підприємства. Рівень рентабельності обсягу продажів збільшився на 77,3%, а рентабельність фондів на 316,1%. На підприємстві у 2017 році збільшуються обсяги виробленої та реалізованої продукції – на 149,9%, зменшуються витрати на 1 грн. реалізованої продукції на 7 коп. та зростає валовий прибуток підприємства на 360,6%. Позитивним є зростання заробітної плати у 2016 році на 19,3% та у 2017 році на 116,8 %.

В бакалаврській дипломній роботі був проведений детальний аналіз оборотних коштів та їх складових частин ТОВ «Савранський завод продовольчих товарів». В результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки. Загальна сума поточних активів з року в рік зростає. Так, у 2016 році порівняно з 2015 роком вона зросла на 201 тис. грн., або на 8%, у 2017 р. порівняно з 2016 роком вже на 2200 тис. грн., або на 82%.

При цьому найбільше збільшення відбулося за рахунок зростання на 153,7% кредиторської заборгованості. Значно зросла і дебіторська заборгованість у 2017 році на 114,6 %. Аналіз структури оборотного капіталу показав, що основна частина оборотних коштів розміщена у виробничих запасах та дебіторської заборгованості. Серед запасів найбільшу питому вагу займає незавершене виробництво і готова продукція. Це призводить до замороження оборотного капіталу та відсутності коштів для розрахунків з бюджетом, постачальниками, робітниками, а отже до зростання кредиторської заборгованості. Підприємству необхідно активніше зайнятися пошуком нових ринків збуту та підвищенням конкурентоспроможності продукції. Аналіз дебіторської заборгованості показав, що безнадійної, сумнівної та простроченої заборгованості у підприємства немає. Спостерігається тенденція зниження дебіторської заборгованості у 2016 році на 3,3%. Але у 2017 році вона зросла на 825 тис. грн., або на 107,6 %.

З обороту підприємства вилучено у 2015 році 30,8% коштів від загальної суми поточних активів, у 2016 році – 27,6%, а у 2017 році – 32,5%. Вилучення такої суми з обороту негативно впливає на фінансовий стан

підприємства і може спричинити фінансові труднощі. Найбільшу питому вагу у 2015-2017 роках займала дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги, строк оплати яких не настав, відповідно – 91,8% ,88,4% та 97,3%. Тривалість періоду погашення найменша за три роки, що аналізуються, – 61,2 дня, коефіцієнт оборотності найвищий – 5,88. У 2015-2016 роках підприємство має пасивне сальдо, так як дебіторська заборгованість значно перевищує кредиторську заборгованість: у 2015 році в 2 рази, а 2016 році майже в 5 разів. Це свідчить про неефективне використання оборотних коштів ТОВ «Савранський завод продовольчих товарів», оскільки підприємство дозволяє іншим суб'єктам господарювання користуватися своїми коштами. У 2017 році ситуація змінюється, підприємство має активне сальдо, тобто кредиторська заборгованість перевищує дебіторську заборгованість, але не на значну суму: на 87 тис. грн.

В роботі було проведено дослідження впливу розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства. Було виявлено, що всі показники ліквідності вище нормативних. Це свідчить про те, що підприємство може виконати свої короткострокові зобов'язання і вважається фінансово стійким.

У 2017 році спостерігається деяке зниження коефіцієнтів ліквідності, але вони досягають нормативного значення і можна зробити висновок, що політика фінансування оборотних активів змінюється з консервативної на помірковану. За такого фінансування вартість капіталу мінімальна.

Наявність робочого капіталу свідчить про те що ТОВ «Савранський завод продовольчих товарів» не тільки здатне сплатити власні поточні борги, а й має фінансові ресурси для розширення діяльності та інвестування. У 2016-2017 роках порівняно з 2015 роком величина робочого капіталу збільшується.

Товариство має значну величину власних оборотних коштів. У 2015 році поточні активи на 69% були сформовані за рахунок власного оборотного капіталу. У 2016 році частка власного оборотного капіталу, сформована з поточних активів, підвищилась на 19 % і становила 88%. У 2017 році вона

знижується порівняно з 2015 роком на 5%, а порівняно з 2016 роком на 24% і складає 64%. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами вище нормативного, тобто підприємство є платоспроможним і фінансово стійким.

Розгляд ефективності використання оборотного капіталу показав, що на підприємстві у 2016 році спостерігалось уповільнення оборотності оборотних коштів на 42,6 днів. Це призвело до необхідності додаткового залучення в оборот 373,6 тис. грн. У 2017 році порівняно з 2015 роком оборотність прискорилося на 86,1 днів, це дало змогу підприємству вивільнити з обігу 1958,775 тис. грн.

Взагалі коефіцієнт оборотності оборотних коштів дуже низький: 1,42 у 2015 році, 1,22 у 2016 році та 2,16 у 2017 році. Це обумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми причинами. Економічна ситуація в країні в цілому теж значною мірою впливає на цей показник. Для підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Савранський завод продовольчих товарів» потрібно:

- переглянути склад і структуру матеріальних запасів із метою виявлення та реалізації непотрібних й залежалих запасів;
- скоротити виробничі запаси товарно-матеріальних цінностей за допомогою переходу на оптову торгівлю й прямі економічні зв'язки з постачальниками та покупцями;
- розглянути варіанти переходу на новіші технології виробництва продукції, що прискорить виробничий цикл, зменшить собівартість продукції та підвищить її якість;
- постійно дотримуватись платіжної дисципліни при розрахунках як із постачальниками, так і з покупцями продукції.

Фінансовим службам підприємства слід усвідомити, що висока оборотність оборотного капіталу, а не високі ціни приносять вагомий дохід у великому бізнесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України № 436 – від 16.01.2003 Звід Кодексів Законів України: Українське агентство інформації та друку «Рада», 2007. – 800 с.
2. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 р. № 334/94 – ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999. – № 87 // Галицькі контракти. - № 32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999. – № 87 // Галицькі контракти. – № 32. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999. - № 87 // Галицькі контракти. - № 32. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999. - № 87 // Галицькі контракти. – № 32. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999. - № 87 // Галицькі контракти. – № 32. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

9. Поддєрьогін А. М. Фінансовий стан та інвестиційна привабливість підприємств харчової промисловості України / А. М. Поддєрьогін, А. В. Корнилюк // Економіка і регіон. ПолтНТУ. – 2009. – № 1 (20) – С. 94-100.
10. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.98. Урядовий кур'єр. – 2004. – № 22. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Балабанов Й. Т. Основи фінансового менеджмента. - М.: Фінанси і статистика: навч.посіб. / Балабанов Й. Т. – К.: Атіка, 1997. – 85-87 с.
12. Бандурка О. М., Коробов Н. Л., Орлов П. В., Петрова К. Л. Фінансова діяльність підприємств: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 35-37 с., 69 с.
13. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М. – К.: КНЕУ, 2008. - 592 с.
14. Бланк И. А. Управление активами и капиталом предприятия / Бланк И. А. – К., Ника-Центр, Эльга, 2007. – 448 с.
15. Бородин О. И. Финансы предприятий. – М.: ЮНИТИ, 2008. – 114 с., 123 с.
16. Ефимова О. В. Финансовый анализ. – К.: Эльга, 1996. – 76 с.
17. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз. – К.: ПП «Рута», 2005. – 32 с.

18. Ковалева А. М. Финансы в управление предприятием. - М.: Финансы и статистика, 2005. – 56 с.
19. Зверяков М. І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2018. – №10. – С. 10-31.
20. Зверяков М. І. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської системи [Текст] / М. І. Зверякова, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2012. - № 4. – С. 3 – 12.
21. Крутик О. Б. Основы финансовой деятельности предприятия. – С.Пб., Полиграф, 2006. –С. 43-46 с.
22. Мних Є. В. Економічний аналіз: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 76-78 с.
23. Павлова Л. Н. Финансы предприятия. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 2005. – С. 69-73 с.
24. Пан Л. В. Управління обіговими коштами підприємницьких структур // Фінанси України. – 2001. – № 6. – 21 С.
25. Промисловість України у 2002-2009 роках. Статистичний збірник України . – К.: 2008. – 304 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
26. Родионова В. М., Федотова М. А. Финансовая устойчивость предприятий в условиях инфляции. – М.: Перспектива, 2003. – 76 с.
27. Савченко Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Учеб. пособие. – Минск; М.: ИП «Экоперспектива», 2005. – 54,67,32 с.
28. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 668 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
29. Семенова В. Г. Підвищення ефективності діяльності підприємства як основа його розвитку / В. Г. Семенова, І. М. Танасюк // Ефективність реструктурованих господарських систем: проблеми і фактори підвищення: Монографія // За заг. ред., док. екон. наук, проф. В. І. Осипова. – Одеса: Атлант, 2008. – С. 129-145.
30. Сідун В. А. Економіка підприємства: навч. посіб. – К.: Центр

навчальної літератури, 2009. – 356 с.

31. Статистичний щорічник України за 2009 рік / за ред. Осауленко О. Г. – К.: Консультант, 2009. – 547 с.

32. Тарасенко Н. Б. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. – К. "Алерта", 2003. – С. 75-79 с.

33. Финансовый менеджмент / Под ред. акад. Г. Б. Поляка. – М.: Финансы, Знания, 2006. – 84 с.

34. Финансовый менеджмент / Под ред. д.е.н., проф. Н. Ф. Самсонова. – М.: Финансы, 2005. – 12, 14, 45-53.

35. Фінанси підприємств. Підручник / За ред. А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2007. – 536 с.

36. Фінансово-економічний словник / [уклад. А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк]. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.

37. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник. / Ю.С. – К.: Центручбової літератури, 2008. – 566 с.

38. Шеремет А. Д. Финансы предприятий. – М.: Финансы и статистика, 2007. – С. 67-78.

39. Шило А. П. Управління оборотним капіталом підприємств // Фінанси України. – 2005. – № 11. – С. 21-23.

38. Шиян Д. В., Строченко Д. І. Фінансовий аналіз: Підручник. – К.: Видавництво А.С.К., 2008. – 240 с.

39. Шнипко А. Накопление основного капитала как фактор конкурентоспособности экономики / А. Шнипко // Экономика Украины. – 2007. – № 7. – С. 23-36.

40. Янковий О. Г., Юр'єва Г. В. Критичний аналіз методів експрес-діагностики фінансового стану промислових підприємств / О. Г. Янковий, Г. В. Юр'єва // Держава та регіони: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя. – 2005. – № 5, С. 277-284.

41. Янковий О. Г., Кошельок Г. В. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємств харчової промисловості / О. Г. Янковий, Г. В. Кошельок // Одеса, Наукові праці ОНАХТ. – 2007, вип. 30, т. 2, С. 367-371.

42. Янковий О. Г. Дослідження чутливості прибутку підприємства за

допомогою граничного аналізу / О. Г. Янковий, Г. В. Кошельок, В. В. Куперман // Південноукраїнський правничий часопис. – Одеса, ОДУВС, 2009. – № 1. – С. 253-255.

43. Янковий О. Г., Кошельок Г. В. Фактори і резерви росту інвестиційної привабливості підприємств промисловості / О. Г. Янковий, Г. В. Кошельок // Економіка підприємства в умовах ринкових перетворень: Монографія // За заг. ред. О. Г. Янкового. – Одеса: Атлант, 2010. – С. 7-47.

44. Янковий О. Г., Кошельок Г. В. Фактори формування прибутку підприємства / О. Г. Янковий, Г. В. Кошельок // Вісник соціально-економічних досліджень. – ОНЕУ, 2011, № 43, с. 298-305.

45. Янковий О. Г., Кошельок Г. В. Основні концепції грошових потоків підприємства / О. Г. Янковий, Г. В. Кошельок // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – № 2 (61). – С.146-153.

46. Iankovyi O., Koshelek G., Iankovyi V. Realization of the complex forecast of an enterprise's cash flows / O. Iankovyi, G. Koshelek, V. Iankovyi // Технологічний аудит та резерви виробництва. – № 2/4(34). – 2017. – С. 52-56.

47. Янковий О. Г., Кошельок Г. В. Прогнозування грошових потоків підприємства на основі принципу балансу змінних / О. Г. Янковий, Г. В. Кошельок // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2017. – Вип. 2 (49). – С. 309-315.

48. Янковий О. Г., Кошельок Г. В. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства на основі грошових потоків / О. Г. Янковий, Г. В. Кошельок // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОНЕУ. – 2017. – № 2-3 (63-64). – С. 70-78.